

офіційних структур влади. На особисті та фамільні колекції пересічних людей ніхто не звертав ніякої уваги. Мені довелося говорити на цю тему на V з'їзді архівістів України, бо сьогодні це один із найактуальніших напрямків нашої спільної праці. Ми повинні зберігати пам'ять кожної людини, кожний поживклий папірець мого чи вашого діда або прадіда – тоді буде збережена для нащадків пам'ять нації та держави у всій її повноті та цілісності. А офіційні документи ми вже навчилися зберігати.

Отже, архіви та архівісти повинні усвідомити свою високу місію: служити Вічності, а не кон'юктурі. Ми відповідальні за те, щоб зберегти для нащадків чисте, незабруднене джерело духовності та свідомості нації і держави.

Валерія ЗАКЛУННА,

народна артистка України, лауреат
Державної премії СРСР та Державної
премії ім. Тараса Шевченка:

– Я впевнена: без архівів наше мистецтво і культура не досягли б такої досконалості і глибини. Жоден твір Шекспіра чи Пушкіна не став би шедевром, якби наші класики не послуговувалися архівними документами. Я б ніколи в житті не зіграла Наталю Гончарову, якби хтось свого часу не занурився в архівосховища і не знайшов ті листи Гончарової, за якими я змогла скласти своє персональне уявлення про героїню, а відтак вибудувати своє ставлення до неї. Готуючи роль, я намагалася “перелопатити” всі матеріали про Пушкіна, його друзів і, звичайно, Гончарову. Мені над усе цікавими були неймовірні подробиці з життя цих людей. Не перебільшую: якби ці свідчення не збереглися в архівах, я б не тільки не реалізувалася як актриса – для мене весь світ був би в інших, не таких виразних кольорах. Багато разів бувала в Державному комітеті архівів України, в центральних державних архівах, отже, можу дещо сказати про цю необхідну для держави справу і фахівців, які щоденно її виконують. По-перше, там я зустрічала чудових людей. Привітних, культурних і тактовних. По-друге, вони професіонали, які до того ж дуже відповідально ставляться до своєї справи. Все, що їх оточує (а це – тисячі й тисячі документів), у дивовижному порядку. І до кожного папірця, фотознімка, поживклого аркуша ці люди ставляться, як до свого першого кохання, як до своїх дітей. Коли я це бачу, мене вражає така висока порядність. Хоча останнім часом, коли мова заходить

про архіви, мою душу пригнічують факти, про які я також не можу не сказати. Я розумію, що в архівних сховищах зберігається історія. І не лише країни, суспільства, але й людей. Ми повинні знати про це. Ніхто не заперечує. Однак наші вчинки повинні бути чесними. Не можна висмикувати окремі епізоди, як це робить нинішнє керівництво СБУ, й коментувати це, виходячи з кон'юктурних міркувань. Це – гвалтування архівів і самої історії. Ми повинні навчитися цивілізовано розпоряджатися архівними багатствами. Не можна бути невігласами, спекулюючи на історії. Хто сумнівається в тому, що Голодомор – це чи не найтрагічніша сторінка історії України! України, яка вважалася житницею Європи. Сьогодні деякі політики і державні діячі надто вільно оперують цифрами, стверджуючи, що під час штучного голоду в Україні померло понад 10 мільйонів людей. Я думаю, достовірні дані все ж таки десь зазначені, але в хід пішла саме така “статистика”, про яку я вже згадала. Тому нам потрібно бути скурпульозними в усьому, особливо тоді, коли ми перегортаємо сторінки історії і намагаємося зрозуміти, чому саме так сталося, а не інакше. Я хочу подумки повернутися на багато років у ту пору, коли вчилася в Москві у МХАТі. Саме там я почала роботу в архівах. Часто ходила до лєнінської бібліотеки, де познайомилася з цікавою людиною. Цьому чоловіку було років 60, а може, більше. Він приходив туди, йому виносили книги, про які мало хто міг би й знати, а він брав їх і читав. А потім описував зміст, після чого ці книги розміщувалися в певному порядку на полицях, під номерами. Словом, вони знаходили своє місце і відкривалися перед читачами. Таких людей називають подвижниками. Такі люди працюють і в наших архівах. Це вони дбають, щоб кожен документ був збережений. А ці документи, як і люди, хворіють, старіють. Тому їх потрібно лікувати. Та й взагалі створювати всі умови, щоб це багатство служило нашим дітям, внукам, правнукам. Про це повинна потурбуватися держава, як і про людей, які працюють в архівах. Якщо йдеться про шкідливі умови, то кожен, хто у них працює, має бути соціально захищеним. Переконана, що архівісти цього заслужили. І говорити про це потрібно не лише напередодні їхнього професійного свята, з яким я їх сердечно вітаю, а якомога частіше.